

Illumut Danmarkimiit avissaarniarneq inuup inuuneraniit naleqarnerusutut isigineqassanersoq apeqquteqaat aallaavigalugu oqallisissiaq.

(Inatsisartuni ilaasorta q Aqqalu C. Jerimiassen, Atassut)

Oqaaseqaat:

Siullermik Siumumiit oqallisissiamut qujalluta imannak aallartikkusuppugut, killilimmik Nunarput namminersorpoq.

Naalagaaffiup allanngorsinnaanngisatsinnik aalajangiinikuuvoq, assersuutigiinnarlugu Nunanut allanut tamakkiisumik akisussaasuusinnaanngitsugut aammalu innuttaassuseqarneq nammineq tamakkiisumik akisussaaffigisinnaanngikkipput. Maannakkut Naalagaaffiup piginnittutut kisimi naalakkiisinnaassuseqarnera, tassa danskisut *højhedsret*, Kunngearfiup pigivaa.

Siumup anguniarpaa avataaniit naalakkatut isigisunit oqartussaaffigineqarnata nunarput oqartussaaffigissagipput, Naalagaaffinngornissarlu anguniarparput Inuiaat Kalaallit Inuit oqartussaaqataatillugit ilusilersuinissaq. Naalagaaffinngortinnata, sulii manna Nunarput tamakkiisumik naalakkiisinnaassuseqarfiginngilarput, tamannami Naalagaaffinngornikkut aatsaat angusinnaavarput. Namminersornermullu inatsit alloriarnertut, sakkussatullu isigaarput.

Kalaallit Nunarput Danmarkimiit 3-4000 km-inik avissaaqqavoq, nunarput qeqertaavoq ajornanngitsumillu killeqarfia takuneqarsinnaalluni. Naalagaaffiit peqatigiit (UN) nunasiaateqarnermik akiuniarnerani imarpik tarajuusumik avissaaqqagatta, nunatta naalagaaffittut killeqarfissai ajornanngitsumik aaqqinneqarsinnaapput aammalu Namminersorneq pillugu Inatsit naapertorlugu pisinnaatitaaffigaarput Naalagaaffinngornissaq. Siumummi kissaatigaa Nunatta inui killilersugaanatik Naalakkersuinikkut nunanik allanik isumaqatigiissusiortalermissarput – pinngitsaaliissummik nakkutilliisoqarata.

Naalagaaffiit peqatigiit piupput, Naalagaaffiit amerlanerpaat Namminiivissortuunngimmata, Naalagaaffiunerlu isumaqanngilaq avisaartariaqarnermik. Naalagaaffiuneq isumaqaannarpoq, uagut Kalaallit Inuit nammineq aalajangigassarigipput qanoq, kikkullu maani nunarsuarmi suleqatigerusunnerlutigit aammalu naalagaaffittut suleqatigiiffiit suut, kikkullu qanoq suleqatigerusunnerlutigit, nammineerluta aaqqissuussinnaassagipput.

Siumumiit ilisimaareqaagut Kunngearfiup ataani pisut amiilaarnartut qassit Inuiattut aqusaarnikuugigut: *Spiralskandale*, meeqqat misiliutitut Danmarkimut qallunaanngorsakkat, inatsisitigit ataataqanngitsut, Kalaallit Danmarkimi meeraanik arsaartuinerit, niuernikkut mattussisimaneq, allat aamma takussavarsi qaffakkumaarput. Inuiattut akisussaassuseq tamaat tigusariaqarparput, akisussaaffimmi tamaat piginnikkutsigu siunissami sulii pissutsit taamaattuassapput.

Massakkullu "Naalagaaffeqatiginnerup" iluani, allamiunilluunnit nakorsaqsarsinnaaneq sivilisinerusumik ajornartorsiataasartoq ilisimavarput, innuttaassuseq, EU- miinnginneq aammalu nakorsaqarfimmi

sulisinnaanermut akuersissut (Dansk autorisation) pigingikkaanni. Tassa Naalagaaffeqatigiinnerup aqqani massakut pissutsit atuuttut. Aali nakorsat ilinniaraangamik annerpaamik tuluttut ilinniartartut, soq taava danskisut akuersissuteqaqqaartariaqartut? Tamanna Naalakkersuinikkut iliuuseqarfigisariaqarparput, assersuutigalugu Naalagaaffiup suleqatiginerani aqqissuuseqqinnikkut, Naalagaaffiuneq apeqqutaatinnagu, minnerunngitsumillu nutserisut pineqarsimappata, taakku aningaasassaqarnissaanut aammalu nukissaqarfiginissaanut ilumoorullugu aqqiivigalugit.

Siumumiit alloriaqqinnissaq piareersarfigaarput, inuiaat qangaaniilli Naalagaaffiunissaq siunniuteqqavaat, aqutissarli ersarissartariaqalerpoq. Namminersorluni inatsimmi periusissaqarpoq, bilagi 15- imi isumaliutissiisummi siunnersuutit allaqqapput qanoq iliorsinnaanersugut. Tupinnaqaarmi, nunap allap tunngaviumik inatsisaat malitarigipput, uffa taasissutigini kuunatiguluunnit aammalu danskit inatsisaat malillugu tamakkiisumik namminersuinnata. Manna Nuna tullaarisarput Kunngearfiup inatsisitigut oqartussaaffigiva. Oqartussaaffik eqqortumik uagut Kalaallit tigummisassarivarput, nunap allaanngitsup. Tamannalu tunniunneqarnaviangimmat, tigusariaqalerparput. Inuiaalli apeqqutaapput aammalu Naalakkersuisut iliuuseqarnissaat tingussaasumik. Naalagaaffinngorniarnermi qineqqusaarutaannaasinnaangilaq, piffissaavorlu iliuuseqarnissamut.

Naalakkersuisut massakut amerlanerussuteqangaartut tamarmik partiitta Namminiilivinnissaq imaluunnit Naalagaaffinngornissaq anguniagarivaat. Nalunngilarput aamma illuatungiliuttut ilaat Naalagaaffinngorusuttuusut - Soormiuna taava suli Namminersorluni inatsit malillugu suli isumaqatigiinnialersimangitsugut? Kalaaliusugummi Inuit qanoq nalussannginnatsigu suna taasissutigissallugu, Naalakkersuisulluunnit suli isumaqatigiissuteqarsimangippata?

Piffissanngorpoq Naalakkersuisut suliaq aallartissagaat. Kunngearfik attavigineqartariaqarpoq, isumaqatigiinniarnelru aallartillugu. Inuiaat Kalaallit Inuit paasisariaqalerparput, Naalagaaffittut siullermik qanoq aqqissussaassanerluta. Naalagaaffittummi Danmark suleqatigisinnaakutsoorparput, pitsaasumik isumaqatigiissusiorsinnaagutta. Naalagaaffiusinnaavugummi aamma Kunngearfik imatullusooq millisivinngikkaluarlugu. Aqqissuussaanerimmi nunarsuarmi assigiinngitsut piupput isumassarsiffiusinnaasut.

Siumumiit neriuppugut oqallinnermi uani Naalakkersuisut pisinnaatitaaffigut atorlugit Danskit Naalagaaffianut attaveqarnissaminnut piareersarnerup pisortatigoortumik aallartisarsinnaalissagaat, allaammi ataatsimiisitaliarsuarmik pilersitsisoqarsinnaavoq, Naalagaaffeqatigiivinnissamik siunertalimmik sulissuteqarnissaq siunertaralugu.

Naggasiullugulu Siumumiit Naalagaaffinngornissaq pillugu ingerlaavartumik paasitsiniaasoqarnissaa suleqataaffigerusupparput aammalu nunatsinni tamanna pillugu ataatsimeersuartitsisoqarnissaa kissaatingaarput.

Qujanaq oqallissaarisumut, neriuppugut oqallilluarnissassinut, naatsorsuutigaaralumi oqallissaarutaammat apeqquteqarluarumaartusi.

Kuno Fencker, Siumut.